

LLATÍ I i II

1. Presentació

Les matèries Llatí I i II de Batxillerat es presenten com a optatives per a l'alumnat de 1r i 2n que cursa la modalitat d'Humanitats i Ciències Socials.

Aquestes matèries tenen com a objectiu el coneixement dels principals aspectes de la llengua i cultura llatines, descobrint i valorant al llarg dels dos cursos la rellevància del llatí per a la millora de la pròpia llengua i per a l'aprenentatge d'altres de noves, així com l'acostament raonat a les arrels de la societat actual.

L'estudi del llatí aporta a l'alumnat habilitats que l'ajuden a enriquir el seu lèxic, promouen el coneixement i ús mediat de les llengües oficials de la Comunitat Valenciana i d'altres llengües estrangeres. A més, permet afermar el seu repertori lingüístic a través de la reflexió sobre el funcionament de la llengua llatina i la seua evolució. Al seu torn, l'aprenentatge del llatí incentiva el respecte a la diversitat lingüística.

En les matèries Llatí I i II de Batxillerat es tracten temes de cultura que activen l'anàlisi i la reflexió, en descobrir la vinculació de molts aspectes de la seua vida quotidiana relacionats amb altres sabers ja adquirits. Els aprenentatges de les matèries Llatí I i II tenen com a finalitat principal contribuir a una millor comprensió del present gràcies a l'estudi del passat en diversos vessants: lingüístics, històrics, arqueològics, socials, polítics i literaris. Tot això impulsa el desenvolupament personal de l'alumnat, el seu esperit crític i proporciona un bagatge cultural que li permet elaborar una anàlisi constructiva d'alguns aspectes del passat.

Amb l'estudi d'aquestes matèries es contribueix al desenvolupament de diferents competències clau com la comunicació lingüística i plurilingüe, ja que en totes dues prima l'expressió oral i escrita en diferents llengües i impliquen l'activació de les habilitats per a poder comprendre, interpretar i produir missatges orals, escrits i multimodals. Així mateix, es desenvolupa la reflexió sobre el funcionament de la pròpia llengua en la mesura que permeten fer transferències entre llengües, en posar-les en relació. Tot això, promou l'estima pel coneixement del llenguatge i la cultura literària.

Alhora, es fomenta la competència clau ciutadana en valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural de la societat, gràcies a la comprensió de conceptes polítics, socials, històrics i econòmics del món romà, i el seu llegat en l'actualitat, i en activar actituds de respecte i compromís per la preservació de la cultura i el patrimoni romà, material i immaterial.

Quant a la competència clau digital, es relaciona també amb les matèries Llatí I i II, en la mesura que s'utilitzen recursos tecnològics per a l'aprenentatge i la realització de treballs en equip o individuals, fent ús de continguts digitals, i d'aquesta manera contribuir a potenciar l'alfabetització digital de l'alumnat mitjançant l'adquisició de les destreses necessàries en el maneig i tractament de la informació de manera veraç i contrastada.

Les competències clau personal, social, i d'aprendre a aprendre i emprenedora es desenvolupen igualment mitjançant l'estudi de la llengua i cultura llatines, ja que la comprensió i producció de textos en llatí promouen en l'alumnat l'acceptació de l'error com a motor d'aprenentatge, i desperta el desig d'aprendre com a expressió de superació i desenvolupament personal. També es desenvolupa la facultat de discernir críticament les fonts d'informació, analògiques o digitals, en el procés d'indagació, tant individual com en equip.

Aquestes matèries fan conscient l'alumnat de la important herència cultural que des del passat ens ajuda a comprendre el present, i promou així la capacitat d'acceptar els canvis que suposen un progrés en el propi autoconeixement. També impulsa una reflexió crítica i constructiva, al mateix temps que promociona la imaginació i la creativitat i ajuda a afrontar la incertesa i a decidir a partir de l'estudi de les dades.

L'estudi de la llengua i cultura llatines fomenta la competència clau en consciència i expressió culturals, ja que permet a l'alumnat conéixer i valorar les restes materials i immaterials del món romà al nostre país, i especialment a la Comunitat Valenciana, així com analitzar la importància d'aquest passat en determinades expressions artístiques, i l'enriquiment de la identitat personal a través del diàleg intercultural.

La matèria Llatí s'imparteix en els dos cursos de Batxillerat, per la qual cosa el seu enfocament ha de ser gradual i progressiu, on s'empren eines didàctiques que acosten la llengua i la cultura llatines de manera activa i lúdica, tot fent de l'alumnat el protagonista del seu aprenentatge. Les activitats lingüístiques, de reflexió i d'anàlisi sobre temes transversals, encorajoixen el gust per la lectura i ajuden a la comprensió i expressió oral i escrita, tant a nivell individual com en públic.

D'aquesta manera es respecten els diferents ritmes d'aprenentatge sense oblidar en cap moment les mesures d'atenció a la diversitat ni el treball col·laboratiu. Tot això contribueix a estimular la seua autonomia, capacitat crítica i autoestima amb l'ús de mètodes d'investigació adequats.

El Llatí del Batxillerat es relaciona amb les matèries optatives de l'Educació Secundària Obligatòria Cultura Clàssica en 3r i Llatí en 4t. En la primera d'elles es treballen fonamentalment aspectes de la cultura i el llegat clàssic en l'actualitat. En la segona, es combinen els elements bàsics de la llengua llatina amb temes culturals.

En Batxillerat l'enfocament se centra sobretot en la llengua com a vehicle de transmissió de cultura i coneixement. No obstant això, en tractar-se de matèries optatives, és molt possible que l'alumnat que accedisca al Llatí en Batxillerat no haja cursat amb anterioritat les matèries optatives relacionades amb el Llatí, per la qual cosa s'ha de fer un plantejament progressiu i adaptat al nivell inicial de la classe.

El currículum de totes dues matèries, Llatí I i Llatí II, inclou cinc competències específiques amb la seua descripció corresponent, en la qual es proporciona també informació sobre les connexions amb les competències clau, principalment la competència plurilingüe i la ciutadana que situa el Llatí com a eina per a l'aprenentatge i la comprensió d'altres llengües i de la cultura en general.

Les competències específiques de Llatí en Batxillerat se centren especialment a vincular el present amb el passat i s'estableixen entorn de dos eixos principals: el primer que té com a objectiu situar la lectura, la interpretació i la traducció de textos de diferent tipologia com a punt de partida per a l'aprenentatge no només de la llengua clàssica, sinó també del repertori lingüístic individual de l'alumnat, i al seu torn contribuir a l'accés a la cultura i civilització, activant simultàniament els sabers de caràcter lingüístic i no lingüístic.

El segon eix comporta el desenvolupament de procediments que ajuden a una reflexió raonada, crítica, personal i col·lectiva entorn dels textos i al llegat material i immaterial de la civilització llatina i la seua contribució a la cultura, la societat, la política i la identitat europea.

Després de les competències específiques, es presenten els sabers bàsics, organitzats en quatre blocs des de dues perspectives diferents: lingüística i cultural. L'ordre dels blocs no respon a cap jerarquia d'importància.

El primer bloc, dedicat al sistema de la llengua llatina, té com a focus principal l'estructura de la llengua llatina en la seua morfologia i sintaxi, i el seu paralelisme gramatical amb les llengües del repertori lingüístic de l'alumnat. Així mateix, inclou la interpretació, producció i traducció de textos llatins graduats al nivell de l'alumnat

El segon se centra en el Llatí i el plurilingüisme. S'hi treballen els ètims, la derivació, la composició i els llatinismes, i s'hi insisteix en la utilitat de l'estudi de la llengua llatina. D'aquesta manera l'alumnat pot apreciar la importància del Llatí com a origen de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana i, al mateix temps, com a vincle amb moltes altres llengües d'Europa, la qual cosa permet definir-lo com un factor clar d'unió entre els pobles.

El tercer bloc inclou aspectes culturals i patrimonials del món romà i la seua pervivència, sabers sobre història, política, societat i vida quotidiana, comparant-los amb l'actualitat, la mitologia i la seua influència en les manifestacions artístiques i culturals; i, finalment, el patrimoni que posa en valor l'herència material i immaterial de la cultura llatina.

El quart bloc està dedicat a la Literatura llatina. Mitjançant l'aprenentatge dels sabers que s'hi inclouen, es busca despertar l'interés de l'alumnat cap a la literatura clàssica i la seua lectura com a font de plaer i de coneixement del món.

Les situacions d'aprenentatge tenen com a principal objectiu fomentar l'adquisició i desenvolupament de les diferents competències específiques de la matèria, si bé es recomana dissenyar-les atés un enfocament interdisciplinari.

Finalment, s'estableixen els criteris d'avaluació que permeten valorar el progrés de l'alumnat en el procés d'adquisició i desenvolupament de les competències específiques.

En síntesi, les matèries Llatí I i II de Batxillerat estan orientades a aconseguir que l'alumnat adquirís una clara consciència de la importància de l'aprenentatge del llatí en la seua formació personal i acadèmica connectant la llengua i la cultura llatines amb la seua pròpia experiència i amb els coneixements adquirits en altres assignatures. Són, per tant, matèries que contribueixen a aconseguir els descriptors operatius al final d'aquesta etapa educativa, alhora que es promou l'adquisició i desenvolupament de les competències clau necessàries per a enfrontar els reptes i desafiaments del segle XXI.

2. Competències específiques.

2.1. Competència específica 1

Analitzar els elements bàsics de la llengua llatina, tot identificant i reflexionant sobre el seu funcionament lingüístic a través de la comparació amb les llengües coneegudes per l'alumnat.

2.1.1. Descripció de la competència

Amb l'adquisició d'aquesta competència es pretén que l'alumnat entenga de manera progressiva l'estreta vinculació existent entre el funcionament gramatical i sintàctic de les llengües. També que puga assimilar de forma comparada el funcionament del llatí, el concepte de flexió i les seues construccions més característiques, així com aconseguir un coneixement essencial de la fonologia, morfologia, sintaxi i lèxic de la llengua llatina.

D'aquesta manera, l'alumnat aconsegueix activar aquests sabers bàsics de caràcter lingüístic com a eina per a la comprensió i no com a fi, per a arribar a entendre la llengua com una entitat viva i no com la suma abstracta de diferents elements com són el vocabulari i la gramàtica.

Amb l'aprofundiment en la comprensió del funcionament gramatical de la llengua llatina, l'alumnat aconsegueix una reflexió personal sobre la seua llengua, aprén a usar termes metalingüístics i amplia el seu repertori lèxic, la qual cosa comporta el desenvolupament de la seua maduresa i autonomia personal, i afavoreix les competències clau en comunicació lingüística i plurilingüe.

Per al primer curs es considera oportú el maneig dels elements bàsics del sistema lingüístic a nivell nominal, pronominal, verbal i oracional. En el segon curs, a més de la consolidació de tot l'anterior, es recomana l'aprofundiment en les excepcions de la flexió nominal i pronominal, en els aspectes més complexos de la conjugació verbal, personal i no personal, i els de la sintaxi oracional. Així, mitjançant aquesta competència, es pretén que al final del primer curs l'alumnat valore la importància del llatí com a mitjà de transmissió de cultura, tant oral com escrita. I al final del segon, que aprecie la diversitat lingüística i s'interesse per l'adquisició d'altres llengües estrangeres com a mitjà d'enriquiment personal i professional.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors operatius: CCL1, CCL2, CP2, STEM2.

2.2. Competència específica 2

Identificar i valorar els principals elements lèxics llatins, les seues variacions i el seu llegat en les llengües conegeudes per l'alumnat, a través de l'aprenentatge de l'etimologia, els llatinismes, la composició i la derivació.

2.2.1. Descripció de la competència.

Aquesta competència, aplicada des d'un enfocament plurilingüe, ajuda a l'alumnat a ampliar el vocabulari de les llengües que coneix, ja que les relaciona entre si, en identificar els lexemes, prefixos i sufíxos que conformen les paraules, i a analitzar els possibles canvis que s'hagen produït de manera diacrònica a nivell fonètic, morfològic o semàntic. Així, l'alumnat pot identificar i explicar la base etimològica d'una paraula, deduir el significat de neologismes o termes de llenguatge especialitzat, així com crear famílies lèxiques.

D'altra banda, contribueix a millorar la comprensió lectora i l'expressió oral i escrita de l'alumnat en llengües romàniques o no romàniques.

D'aquesta manera, s'impulsa un aprenentatge interconnectat i deductiu, descobrint i valorant el paper de la llengua llatina com a origen de les llengües romàniques i la seua contribució en aquelles que no venen directament del llatí.

Aquesta competència afavoreix el respecte per la diversitat lingüística i promou l'interés per altres cultures per a construir una identitat europea, a més de promoure les competències clau en comunicació lingüística i plurilingüe.

Aquesta competència ha de desenvolupar-se al llarg dels dos cursos. Durant el primer curs es recomana el tractament dels elements més transparents i d'ús més freqüent de la llengua llatina respecte als del repertori de l'alumnat, així com la utilització d'unes normes bàsiques d'evolució fonètica que permeten a l'alumnat trobar les relacions lèxiques. En el segon curs ha de posar-se l'èmfasi en una major sistematització de la formació de derivats nominals i verbals en el llatí i en les llengües de l'alumnat, atés l'ús de prefixos i sufíxos.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CP2, CP3, STEM1, CPSAA7.

2.3. Competència específica 3

Argumentar, interpretar, traduir i produir textos llatins, escrits i orals, de dificultat graduada a partir d'estrategies de deducció i inducció, utilitzant el context lingüístic, històric, social i polític.

2.3.1. Descripció de la competència.

La consecució d'aquesta competència permet a l'alumnat la comprensió i expressió oral i escrita en llengua llatina partint de textos de dificultat progressiva i contextualitzats des del punt de vista històric, polític, social i cultural, ja que la lectura de textos llatins implica un context allunyat de l'experiència personal.

Per aquest motiu, és necessari usar eines d'interpretació que col·laboren a desenvolupar l'autonomia de l'alumnat a l'hora de llegir els textos, tant adaptats com originals, fugint de l'excessiu interès per l'anàlisi i desxifrat d'unitats gramaticals en lloc de valorar la comprensió global del text.

La comprensió i interpretació de textos llatins permet a l'alumnat consolidar els coneixements adquirits en altres matèries i relacionar-los, de manera que valore la cultura llatina com a base de la civilització occidental. Al seu torn, ser conscients d'aquesta vinculació impulsa la seua autoestima i li permet l'emissió de judicis de valor argumentats.

Mitjançant aquesta competència específica es valora la importància de la cerca de fonts primàries adequades per a obtindre informació, i es descobreix la pervivència i adaptació d'elements lingüístics i culturals del món romà en el nostre present. Així mateix, es potencien les

competències clau en comunicació lingüística i plurilingüe, a més de la digital i la ciutadana, en valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural de la societat.

El desenvolupament competencial d'aquest apartat ha d'observar atentament una gradació i progrés adequats. En el primer curs l'alumnat hauria d'aconseguir llegir, traduir, comprendre textos senzills i adaptats, que es corresponguen amb els elements gramaticals treballats en la competència específica 1, i comprendre i produir missatges orals en llatí com a manera de reforçar l'aprenentatge lingüístic per mitjà de l'oralitat i reconéixer la importància del llatí com a vehicle de transmissió de cultura i comunicació. En segon, interpretar i traduir textos llatins adaptats i originals de diferents gèneres literaris, amb una anàlisi valorativa de la pròpia versió que permeta considerar l'error com a motor del seu aprenentatge.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL4, CCEC1, CCEC2.

2.4. Competència específica 4

Identificar i valorar les contribucions de la cultura llatina en l'origen de la ciutadania europea i relacionar críticament el present i el passat.

2.4.1. Descripció de la competència.

Per mitjà d'aquesta competència l'alumnat és capaç de reconéixer i apreciar la importància de les contribucions sociopolítiques que el món romà ha realitzat a la nostra forma de convivència, tant a nivell local i autonòmic, com nacional i europeu.

L'alumnat ha de ser conscient que l'ordenació del nostre sistema polític i legal, les assemblees representatives dels diferents nivells administratius, del local a l'europeu, i la pròpia configuració dels poders legislatiu, executiu i judicial, parteixen en gran manera del món romà.

Tot això contribueix a una adquisició més profunda de la competència clau ciutadana, que ha de permetre a l'alumnat participar plenament en la vida social i cívica com a membres d'una ciutadania responsable. També li obri la possibilitat de prendre consciència dels esdeveniments mundials i el compromís actiu amb la sostenibilitat, i l'assoliment d'una ciutadania mundial amb una reflexió crítica sobre els grans problemes ètics del nostre temps. Mitjançant aquesta competència, es contribueix igualment al desenvolupament de les competències clau personal, social, i d'aprendre a aprendre, i emprenedora, ja que es treballa la importància de l'erència cultural del passat per a comprendre i reflexionar sobre el nostre present.

Al final del primer curs, l'alumnat ha de ser capaç de reflexionar sobre la influència i llegat de la cultura romana en la civilització occidental i en el seu entorn més pròxim, i presentar continguts en diversos formats. Al final del segon, s'ha d'aprofundir en la importància dels gèneres literaris en les manifestacions culturals posteriors, per mitjà de senzilles investigacions de temes monogràfics. En tots dos cursos aquesta competència fomenta el debat respectuós cap a altres cultures i maneres de vida.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, CP3, CD1, CPSAA4, CC1.

2.5. Competència específica 5

Identificar i valorar el patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural, material i immaterial, de la civilització llatina com a font de saber i d'inspiració de diferents manifestacions culturals.

2.5.1. Descripció de la competència.

Per mitjà d'aquesta competència es capacita l'alumnat per a reconéixer la presència del patrimoni romà i valorar la seua pervivència, tot analitzant de manera crítica la seua validesa en l'actualitat.

D'aquesta manera, l'objectiu primordial és despertar l'interés i preocupació per la conservació i comprensió d'aquest patrimoni de manera que es puga gaudir del mateix punt en el present com en el futur, utilitzant recursos analògics i digitals.

Per a l'alumnat, tindre contacte directe o virtual amb els elements patrimonials en museus, jaciments arqueològics o viatges culturals els permet fer un exercici d'anàlisi i reflexió que afavoreix la comprensió del seu entorn històric i patrimonial d'una manera més crítica i precisa.

Es tracta d'una competència d'espectre molt ampli, l'objectiu de la qual no és abastar la totalitat del patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural, sinó que l'alumnat siga capaç de reconéixer amb alguns exemples assenyalats la importància d'aqueixes expressions en el moment de la seua creació i la seua influència posterior. Amb aquesta competència específica es fomenten les competències clau ciutadana i en consciència i expressió culturals, ja que acosta l'alumnat a les restes materials i immaterials del món romà al nostre país, perquè les valore i respecte.

Al final del primer curs s'espera que l'alumnat localitze i valore el patrimoni romà de la península ibèrica i de la Comunitat Valenciana, per mitjà d'activitats que fomenten el respecte a la cultura i valors d'altres civilitzacions. Al final del segon, a més, l'alumnat ha de ser capaç de planificar i realitzar investigacions relacionades amb el món de l'art i la cultura des del passat cap al present, amb un clar interès per la preservació del llegat romà.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, CD3, CC1, CC4, CE1, CCEC1, CCEC2.

3. Sabers bàsics

3.1. Introducció.

Els sabers bàsics de Llatí de Batxillerat s'orienten, des de la perspectiva lingüística i sociocultural, a la consecució de les competències específiques esperades en el pla del domini de la llengua i del coneixement crític d'un passat que té una gran empremta en la vida diària de la nostra societat.

Els sabers s'estructuren en quatre blocs que reparteixen els seus continguts entre els dos cursos. En tractar-se d'una llengua, és evident que els sabers, igual que succeeix amb les competències específiques, estan interconnectats, per la qual cosa la seua manera de presentació no pressuposa una jerarquia o ordre preestablits en el seu abordatge, sinó que estan oberts a l'ordenació que cada docent considere més oportuna.

Aquests sabers, tant en el pla lingüístic com en el cultural, són compartits en bona part amb les matèries de llengua, sobretot Valencià i Castellà, i també amb les d'Història de l'Art, Literatura Universal, Filosofia i Història de la Filosofia.

El primer bloc es divideix en dos subgrups, Sistema de la llengua llatina i Textos llatins i la seua interpretació, traducció i producció.

El primer, Sistema de la llengua llatina, recull tots els elements necessaris que l'alumnat ha de conéixer i utilitzar per a assolir la competència lingüística requerida. Els sabers es distribueixen entre els dos cursos tenint en compte la necessària continuïtat de tots dos. Els sabers del primer curs doten l'alumnat de les eines necessàries per a abordar textos i enunciats propis de dificultat bàsica, mentre que els del segon aprofundeixen en les peculiaritats i característiques específiques de nivells de llengua més elevats i de gèneres literaris específics.

El segon, Textos llatins i la seua interpretació, traducció i producció, presenta sabers que, construïts sobre la base del bloc anterior, doten l'alumnat de les destreses necessàries per a accedir a la traducció, comprensió i producció de textos i enunciats de forma oral i escrita. Les estratègies per a l'anàlisi, traducció, comprensió i expressió del llatí a les llengües d'ús de l'alumnat, i viceversa, s'han d'orientar a l'adquisició de les competències específiques de caràcter

lingüístic. Hauran d'estar connectades necessàriament amb les de caràcter sociocultural i històric, la qual cosa expressa de manera clara l'estreta relació de totes les competències i tots els sabers que componen la matèria. Per això, aquest apartat està orientat fonamentalment als sabers que desenvolupen les corresponents competències específiques.

El segon bloc, Ètims, derivació, composició i llatinismes, té com a focus la relació i anàlisi justificada de la llengua llatina respecte al repertori lingüístic de l'alumnat. D'aquesta manera, l'alumnat aprofundeix en els sabers i anàlisis metalingüístiques, la qual cosa permet a més a més, una millora substancial en les llengües d'ús habitual en el vocabulari i la seu comprensió. És en aquest bloc on es troba la major interconnexió amb les competències específiques d'altres llengües d'ús de l'alumnat.

El bloc tercer, Literatura llatina, aborda les obres de diferents gèneres i tant d'autors com a d'autors que han suposat una fita en el desenvolupament cultural europeu. En un primer moment cal presentar les peculiaritats de la producció literària clàssica, com a forma d'expressió pròpia de l'època i les connexions de la literatura llatina amb la grega. A partir d'ací s'ha d'anar aprofundint en cadascun dels gèneres i èpoques, i posar l'accent en aquelles autors i autors i en les obres que hagen tingut una major transcendència per a la literatura europea.

El quart bloc, Roma i la seua pervivència i llegat, es compon de dos subgrups, que engloben els sabers relacionats amb els aspectes històrics, socioculturals i patrimonials més importants i necessaris per a la correcta comprensió de la cultura i la llengua llatines.

El primer, Roma i la seua pervivència, se centra en els continguts geogràfics, històrics i socioculturals més destacats del món romà necessaris per a dotar l'alumnat del context necessari que afavorisca la comprensió dels textos que es treballen en els blocs anteriors. En qualsevol cas, s'haurà de tindre una visió de conjunt fonamental i clara de la història i evolució de la societat romana.

El segon, Llegat, tracta totes les qüestions relatives a l'herència del món romà, que abasta des de l'arquitectura a l'organització social i la presència de Roma en la Península Ibèrica, i dona especial rellevància a les que perviuen a la Comunitat Valenciana. Per mitjà de tot això, l'alumnat ha d'adquirir una consciència crítica dels elements que formen el nostre model de convivència actual, basat en el respecte a altres cultures i formes de vida, però sense oblidar els elements que li són propis. Aquest bloc presenta una clara connexió amb les competències específiques i els sabers associats de matèries com Història d'Espanya, Història de l'Art, Literatura Universal, Filosofia i Història de la Filosofia.

3.2. Bloc 1: SISTEMA LLENGUA LLATINA

ESTRUCTURA LLENGUA LLATINA. CE1 i CE2	1r BATX	2n BATX
Abecedari, pronunciació i accentuació de la llengua llatina.	X	
Tipus de paraules: variables i invariables.	X	
Concepte de la llengua flexiva: nominal i pronominal.	X	
Peculiaritats de la declinació llatina.		X
Conjugació: El verb llatí.	X	X
Els casos i els seus usos.	X	
La concordança i l'ordre de paraules.	X	
L'oració: simples i compostes.	X	X
Formes nominals del verb.	X	X

TEXTOS LLATINS I LA SEUA INTERPRETACIÓ, TRADUCCIÓ I PRODUCCIÓ. CE1, CE2 i CE3	1r BATX	2n BATX
Estratègies d'interpretació i traducció, errors freqüents i tècniques per a evitar-los.	X	X
Recursos estilístics freqüents i la seua relació amb el contingut del text.		X
Estratègies i eines, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per a l'autoavaluació, la coavaluació i l'autoreparació.	X	X
Acceptació de l'error com a part del procés d'aprenentatge i actitud positiva de superació.	X	X
Importància de l'evolució lingüística del llatí en les llengües del repertori individual de l'alumnat.	X	
Recursos analògics i digitals per a l'adquisició de llengües: Portfolio Europeu de les Llengües (PEL), imatges, glossaris, diccionaris, etc.	X	X
Estratègies, eines i tècniques de retroversió de textos.	X	X

3.3. Bloc 2: EL LLATÍ I EL PLURILINGÜISME

ÈTIMS, DERIVACIÓ, COMPOSICIÓ I LLATINISMES. CE2	1r BATX	2n BATX
Origen i evolució dels sistemes d'escriptura. L'alfabet llatí.	X	
Etapes de l'evolució de la llengua llatina.	X	
Anàlisi i comprensió de formants llatins (lexemes, sufíxos i prefixos) en paraules de la llengua d'ensenyament i en termes específics de les ciències i la tècnica.	X	X
Expressions i llatinismes d'ús freqüent, integrades en les llengües modernes i el seu ús en diferents tipus de textos (literaris, periodístics, publicitaris...)	X	
Influència del llatí en l'evolució de les llengües d'ensenyament i de la resta de llengües que conformen el repertori lingüístic individual de l'alumnat.	X	X
Paral·lelisme entre llengües romàniques i no romàniques.	X	X
Regles bàsiques en l'evolució fonètica del llatí a la llengua d'ensenyament.	X	
Lèxic específic bàsic per a la reflexió sobre la comunicació, la llengua i el seu aprenentatge.	X	X
Interés per conéixer el significat etimològic de les paraules i la importància de l'ús adequat del vocabulari com a instrument bàsic en la comunicació.	X	X
Valoració de la importància del llatí per a la correcta comprensió i expressió en les diferents llengües del seu repertori lingüístic individual.	X	X
Respecte per la diversitat lingüística.	X	X
Ús de bibliografia i bibliografia web (lexicografia, repertoris, glossaris) en l'estudi i aprenentatge de la llengua llatina com a base en la consolidació d'altres llengües estrangeres.	X	X

3.4. Bloc 3: LITERATURA LLATINA

GÈNERES LITERARIS I OBRES. CE4 i CE5	1r BATX	2n BATX
Principals gèneres literaris, obres i autors llatins, tant dones com homes: importància i influència en expressions artístiques posteriors.		X
La llengua llatina com a principal via de transmissió del món clàssic.	X	
Etapes i vies de transmissió de la literatura llatina.	X	
Influència de la literatura llatina en la producció cultural europea.		X
Analogies i diferències entre els gèneres literaris llatins i els de la literatura actual.		X
Interés cap a la literatura i la seua lectura com a font de plaer i de coneixement del món.		X
Respecte a l'autoria de les fonts d'informació consultades.	X	X

3.5. Bloc 4: ROMA I LA SEUA PERVIVÈNCIA

CULTURA. CE4 i CE5	1r BATX	2n BATX
Principals aspectes geogràfics i etapes històriques del món romà relacionats amb la comprensió de l'evolució d'Europa.	X	
El Mare Nostrum/la mar Mediterrània com a cruïlla de cultures ahir i hui.	X	
Evolució històrica de l'organització social de Roma com a part essencial de la història i cultura de la societat actual.	X	
Aspectes fonamentals de la vida quotidiana i cultura romanes en la conformació de la nostra identitat com a societat i ànalisi crítica d'aquests.	X	
Respecte per la diversitat cultural.	X	X
Interés per conéixer l'evolució cultural a través de l'estudi de la civilització llatina.	X	X
Tècniques bàsiques de cerca i tractament de la informació històrica i geogràfica mitjançant les TIC.	X	X
Estratègies de creació pròpia, individuals o en grup, d'investigació sobre aspectes de la història i geografia romana fent ús de fonts d'informació fiables i de les noves tecnologies.	X	X
Estratègies i eines (analogiques i digitals) per a relacionar, comentar i interpretar el passat i el present a partir dels coneixements adquirits i de la pròpia experiència.	X	X

LLEGAT. CE4 i CE5	1r BATX	2n BATX
Relació de Roma amb cultures antigues i la seua aportació a la cultura i al pensament de la societat occidental.	X	
La romanització: Hispània i la seua pervivència.	X	
Obres públiques i urbanisme: llegat en l'actualitat.	X	
El dret romà i la seua importància en el sistema jurídic actual.	X	
Les institucions polítiques romanes i la seua influència i pervivència en el sistema polític actual.	X	
Exemples rellevants de la influència de la mitologia clàssica en manifestacions artístiques i literàries.		X
Elements més destacats del patrimoni romà en la península ibèrica amb especial atenció als de la Comunitat Valenciana.	X	
Comparació i anàlisi contextualitzada d'aspectes de la societat romana relacionats amb els principals reptes del segle XXI.	X	
Posada en valor, compromís de preservació i gaudi del patrimoni arqueològic romà com a bé social i senyal d'identitat.	X	X
Interés per conéixer l'origen llatí de moltes de les nostres tradicions, costums i manifestacions culturals.	X	X
Estratègies de creació pròpia individuals o grupals sobre el llegat de la cultura romana, fent ús de fonts d'informació fiables i de les noves tecnologies.	X	X

4. Situacions d'aprenentatge

Les situacions d'aprenentatge de les matèries Llatí I i II posen en relació les competències específiques de l'assignatura amb els desafiaments del segle XXI i les competències clau, vinculant la pervivència de la llengua i la cultura llatines amb la realitat de l'alumnat.

En el procés d'ensenyament i aprenentatge d'aquestes matèries es potenciaran la transversalitat, la interdisciplinarietat i el dinamisme amb estratègies que fomenten la unió dels continguts culturals i lingüístics de la llengua llatina amb els coneixements de l'alumnat perquè siga el centre en torn al qual gire el seu aprenentatge.

Així doncs, s'ha de tindre present la connexió directa del llatí amb altres matèries com les lingüístiques i les de Ciències Socials per a treballar de manera conjunta les competències que estiguin relacionades. Per a això cal impulsar les activitats que requerisquen interacció, els treballs de recerca, individuals i cooperatius, que permeten avançar en la consecució de les competències clau.

Cal promoure un ensenyament actiu i àgil que compte amb el suport dels mitjans actuals, amb estratègies d'aprenentatge que afavorisquen la possibilitat d'aprendre gaudint amb activitats, jocs, tallers i reptes didàctics que promoguen la superació i el desenvolupament personal de l'alumnat, la seua motivació i creativitat.

Com a marc general de les situacions d'aprenentatge, amb l'objectiu d'atendre la diversitat d'interessos i necessitats de l'alumnat, s'han d'incorporar els principis del disseny universal d'aprenentatge, i assegurar que no existeixen barreres que impedisquen l'accessibilitat física, cognitiva, sensorial i emocional per a garantir la seua participació i aprenentatge, per a això el docent ha de tindre un paper actiu com a orientador, promotor i guia del desenvolupament personal de l'alumnat. Ha de seleccionar recursos didàctics que promoguen la reflexió sobre el funcionament de la llengua i la cultura llatines. Al seu torn, l'elecció del plantejament didàctic adequat s'ha d'adaptar a les diferents circumstàncies i ritmes d'aprenentatge, per a així respectar la diversitat, incentivar l'esforç, l'actitud investigadora, la capacitat d'argumentació i el treball en equip.

En les situacions d'aprenentatge de la matèria de Llatí de Batxillerat s'han d'incloure activitats que estimulen l'interés i l'hàbit de llegir, com la lectura de textos, traduïts o en versió original, a més de la pràctica de l'expressió escrita i la capacitat de comunicar-se correctament en públic.

Per a l'estudi dels blocs de la llengua llatina cal potenciar el mètode inductiu/contextual, tot propiciant situacions en què l'alumnat descobrisca el significat de paraules, ètims o llatinismes gràcies a l'ús d'il·lustracions, de famílies lèxiques, de jocs i del context, preguntes en la llengua vehicular que s'utilitza a l'aula i en llatí de dificultat graduada sobre el contingut dels textos llatins que s'hi vagen treballant. Finalment, es recomana la realització d'exercicis que servisquen per a consolidar els nous trets gramaticals estudiats.

Al seu torn, en l'apartat del sistema lingüístic s'ha d'intentar relacionar el llatí amb el repertori lingüístic de l'alumnat, de manera que es descobrisquen les analogies i diferències entre la llengua parlada en el món romà amb les coneudes i empleades pel discent. D'aquesta manera, s'afavoreix l'experimentació i la participació, a més de posar de rellevància la funcionalitat i transferibilitat de la llengua llatina.

Cal promoure l'expressió oral i escrita en llatí a l'aula, utilitzant textos adaptats o originals amb sentit complet, a més de les tecnologies de la informació i de la comunicació, com vídeos amb dramatitzacions de textos llatins o exercicis d'autocorrecció que servisquen per a consolidar coneixements i destreses.

El Marc europeu comú de referència recomana en les seues competències lingüístiques que l'aprenentatge de les llengües potencie els conceptes de comprensió i expressió, tant oral com escrita, així com la interpretació, traducció i retroversió de textos adaptats. D'aquesta manera, s'ha d'aninar l'alumnat a participar en projectes i activitats en els quals s'empre el llatí com a llengua vehicular, alhora que es potencia l'ús d'eines digitals i analògiques per a la comunicació amb altres estudiants de llatí a nivell nacional i transnacional.

Pel que respecta al bloc de literatura romana (principalment en segon curs de Batxillerat), cal potenciar l'estudi de la producció literària llatina mitjançant la lectura de passatges en llengua original o d'obres adaptades, perquè l'alumnat puga incrementar el seu interès per la lectura. També es cal posar en relleu la influència de les obres i tòpics literaris llatins en les produccions de les literatures posteriors, principalment en les de la Península Ibèrica.

Quant a l'estudi del bloc de la cultura llatina i la seu pervivència s'ha de partir d'uns coneixements geogràfics i històrics fonamentals i del llegat per a arribar a una major comprensió del passat, i evitar judicis de valor basats en el presentisme. Cal treballar mitjançant activitats que estimulen la reflexió i el pensament crític en l'alumnat. Així mateix, al costat de les estratègies comunicatives, s'ha de fer ús de l'experiència de manera individual o en grup mitjançant tallers didàctics juntament amb activitats de recopilació i sistematització que ajuden a aplicar processos d'anàlisis, observació i experimentació adequats als continguts.

També cal promoure l'acostament al patrimoni romà conservat, de manera física o a través de l'ús de les noves tecnologies, per a crear en l'alumnat una consciència de respecte i compromís ciutadà en l'àmbit local i global.

L'alumnat ha d'establir conclusions i relacions entre la llengua llatina i el repertori lingüístic personal, entre el passat romà i el present, de manera que puga desenvolupar opinions personals respectuoses sobre la diversitat lingüística i la manera de vida en uns altres temps i cultures.

Les activitats dissenyades d'acord amb aquests principis han d'ajudar l'alumnat a adquirir una major consciència de la importància de l'aprenentatge en el seu desenvolupament personal i han d'afavorir el descobriment, la investigació, l'esperit emprendedor i la iniciativa personal. Criteris d'avaluació.

5. Criteris d'avaluació

5.1. Competència específica 1. Criteris d'avaluació

CE1. Analitzar els elements bàsics de la llengua llatina, tot identificant i reflexionant sobre el seu funcionament lingüístic a través de la comparació amb les llengües conegeudes per l'alumnat.

1r BATX	2n BATX
5.1.1. Identificar i analitzar els aspectes morfològics elementals del llatí (declinacions i conjugacions) en frases i textos de dificultat graduada.	5.1.1. Identificar i analitzar en profunditat els aspectes morfològics del llatí (excepcions i irregularitats de la declinació i conjugació) en textos clàssics llatins.
5.1.2. Distingir i analitzar els aspectes sintàctics fonamentals del llatí en frases i textos de dificultat graduada.	5.1.2. Distingir i analitzar en profunditat els aspectes sintàctics del llatí en textos llatins clàssics.
5.1.3. Reconéixer i ajustar adequadament els casos de concordança morfològica i sintàctica tenint en compte la seua classificació i el context oracional.	5.1.3. Reconéixer i classificar les oracions i les construccions sintàctiques llatines en textos clàssics llatins.
5.1.4. Identificar els diferents temps verbals llatins tenint en compte la seua classificació i el context oracional.	5.1.4. Utilitzar de manera precisa la formació i funcions de les formes no personals del verb en textos clàssics llatins.
5.1.5. Valorar la importància del llatí com a mitjà de transmissió de cultura i la comunicació escrita i oral.	5.1.5. Valorar la llengua llatina com a mitjà per a l'adquisició d'altres llengües estrangeres ajudant a l'enriquiment personal i professional.

5.2. Competència específica 2. Criteris d'avaluació

CE2. Identificar i valorar els principals elements lèxics llatins, les seues variacions i el seu llegat en les llengües conegeudes per l'alumnat a través de l'aprenentatge de l'etimologia, els llatinismes, la composició i derivació.

1r BATX	2n BATX
5.2.1. Fer un ús pertinent dels llatinismes i expressions llatines més comunes en un context adequat.	5.2.1. Conéixer i aplicar les regles d'evolució fonètica del llatí per a deduir l'evolució de les paraules llatines a les llengües cooficials de la Comunitat Valenciana.
5.2.2. Identificar i sistematitzar la presència d'ètims llatins en les llengües romàniques i altres llengües del repertori lingüístic de l'alumnat.	5.2.2. Manejar adequadament els mecanismes de derivació en les llengües conegeudes per l'alumnat.
5.2.3. Deduir el significat etimològic d'un terme d'ús comú, servint-se de la comparació amb altres llengües del seu repertori.	5.2.3. Inferir el significat d'alguns tecnicismes i neologismes aplicant els principals fonaments de la derivació i composició amb prefixos llatins.
5.2.4. Explicar la relació del llatí amb les llengües modernes utilitzant els coneixements lingüístics del repertori de l'alumnat.	5.2.4. Adoptar una actitud de respecte cap a la diversitat com a riquesa cultural i lingüística reflexionant sobre els estereotips lingüístics.

5.3. Competència específica 3. Criteris d'avaluació

CE3. Argumentar, interpretar, traduir i produir textos llatins, escrits i orals de dificultat graduada a partir d'estrategies de deducció i inducció utilitzant el context lingüístic, històric, social i polític.

1r BATX	2n BATX
5.3.1. Aplicar els principals elements del sistema de la llengua llatina per a la seu comprensió i expressió oral i escrita.	5.3.1. Aplicar els coneixements sobre elements i construccions morfològiques i sintàctiques regulars i irregulars en la interpretació i traducció de textos clàssics.
5.3.2. Llegir textos i comprendre missatges orals i escrits de dificultat graduada en llatí.	5.3.2. Ajustar el significat dels termes llatins tenint en compte la informació proporcionada en els textos i utilitzant els suports necessaris per a la seu traducció.
5.3.3. Produir frases o textos senzills escrits i orals en llatí, individualment o en grup, utilitzant les estructures i el lèxic apresos.	5.3.3. Llegir passatges i textos clàssics posant-los en el context de la literatura llatina.
5.3.4. Interpretar i traduir frases o textos llatins adaptats i de dificultat graduada, fent ús de tots els recursos i estratègies apresos.	5.3.4. Interpretar i traduir textos llatins adaptats o originals de diferents gèneres literaris, apreciant les semblances i coincidències amb altres llengües conegudes.
5.3.5. Valorar la importància del llatí com a mitjà de transmissió de cultura i la comunicació escrita i oral.	5.3.5. Reflexionar sobre les pròpies traduccions i proposar i argumentar els canvis a partir de la reflexió lingüística.

5.4. Competència específica 4. Criteris d'avaluació

CE4. Identificar i valorar les contribucions de la cultura llatina en l'origen de la ciutadania europea relacionant críticament el present i el passat.

1r BATX	2n BATX
5.4.1. Identificar i debatre sobre els principals esdeveniments polítics, històrics i socials de la civilització llatina i relacionar-los amb la situació sociopolítica europea actual utilitzant fonts clàssiques i actuals.	5.4.1. Identificar i reflexionar sobre els elements essencials dels gèneres literaris llatins amb la finalitat de reconéixer les seues estructures bàsiques i contrastar-los amb textos de la literatura actual.
5.4.2. Reconéixer la influència de la mitologia clàssica com a font d'inspiració de manifestacions literàries i artístiques.	5.4.2. Revisar la presència d'elements de la mitologia clàssica en la literatura actual.
5.4.3. Elaborar i presentar continguts propis en diversos formats mitjançant l'ús de cerca d'informació adequada.	5.4.3. Planificar i realitzar senzilles investigacions en formats analògics o digitals sobre les contribucions de la cultura llatina, utilitzant diverses fonts d'informació.
5.4.4. Expressar respectuosament opinions argumentades sobre la importància de la multiculturalitat per al desenvolupament de la societat.	5.4.4. Argumentar i debatre respectuosament sobre la importància de la cultura llatina per al desenvolupament d'una societat democràtica i global.

5.5. Competència específica 5. Criteris d'avaluació

CE5. Identificar i valorar el patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural, material i immaterial, de la civilització llatina com a font de saber i d'inspiració de diferents manifestacions culturals.

1r BATX	2n BATX
5.5.1. Explorar la presència del llegat romà en l'entorn i localitzar exemples de la pervivència de l'antiguitat clàssica en la vida quotidiana.	5.5.1. Investigar sobre el llegat patrimonial en l'art i la cultura heretada de la civilització llatina.
5.5.2. Valorar la presència de referents patrimonials arqueològics, arquitectònics i artístics romans en l'entorn més pròxim i en la península ibèrica.	5.5.2. Identificar i explicar la importància de la tradició romana com a font d'inspiració en les manifestacions culturals i artístiques posteriors.
5.5.3. Dissenyar, planificar i realitzar activitats orientades al coneixement i estima de les manifestacions culturals del passat romà.	5.5.3. Dissenyar, planificar i realitzar activitats sobre el llegat de la literatura llatina per a percebre la seua presència en la nostra cultura actual.
5.5.4. Mostrar respecte per les expressions culturals i els valors cívics del nostre passat com un element significatiu de la nostra identitat.	5.5.4. Mostrar interès i respecte per la preservació, conservació i restauració del patrimoni romà per a assegurar la seua sostenibilitat i futur.

VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA I i II LLENGUA CASTELLANA I LITERATURA I i II

1. Presentació

Les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura tenen un paper fonamental en la consecució de les finalitats de l'etapa de batxillerat. L'estudi de la llengua i de la literatura permet desenvolupar coneixements, habilitats i actituds que ajuden a integrar-se d'una manera activa en la vida social, amb responsabilitat i aptitud. D'altra banda, en aquesta etapa, l'estudi de la llengua i de la literatura parteix de les competències específiques adquirides en l'ESO i les amplia, les aprofundeix i les projecta en tres direccions principals; primerament cap a la continuïtat de l'alumnat en estudis superiors i l'aprenentatge autònom al llarg de la vida; en segon lloc, cap a la preparació de l'alumnat per a la integració en la vida cívica; finalment cap a incorporació al món del treball.

Quant als principis pedagògics del Batxillerat, aquesta matèria contribueix de manera decisiva a l'estímul cap a la lectura, la consolidació de l'hàbit lector, i la capacitat d'expressar-se oralment davant d'un públic.

Pel que fa als objectius finals de l'etapa de batxillerat, les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura, intervenen també d'una manera decisiva en la consecució del domini tant oral com escrit del valencià i del castellà; també en l'aprenentatge d'un ús de les dues llengües oficials que es pose al servei del desenvolupament de l'esperit crític, de la comunicació respectuosa i responsable, i de la resolució pacífica dels conflictes a través de la paraula en els àmbits personal, familiar i social.

Per un altre costat, les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura, contribueixen de manera directa, juntament amb la resta, al desenvolupament de la competència en comunicació lingüística, a més de participar amb la resta de llengües curriculars en l'adquisició de la competència plurilingüe.

L'enfocament plurilingüe del currículum ha d'ajudar també a integrar de manera creativa i eficaç els processos d'aprenentatge de les diferents llengües del centre. Pel que fa al Batxillerat, el valencià, el castellà, la llengua estrangera i una segona llengua estrangera, si fora el cas.

En aquest sentit, s'ha procurat que les propostes curriculars de les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura, i de les llengües estrangeres siguin en part complementàries i en part compartides. Efectivament, les coincidències entre les competències específiques d'aquestes àrees estan pensades per a poder treballar d'una manera integrada la competència en comunicació lingüística i la competència plurilingüe. D'altra banda, la competència específica de mediació ha de servir per a afavorir el disseny de situacions d'aprenentatge que integren les diferents llengües del currículum i també, quan siga possible, les llengües presents al centre educatiu.

Per tal de dur a terme aquest objectiu d'integració de les llengües del currículum, la realització de projectes significatius per a l'alumnat que promoguen la resolució col·laborativa de problemes pot ser un instrument immillorable per a integrar les competències específiques de les àrees lingüístiques i també de les no lingüístiques.

Les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura, han de promoure també en aquesta etapa la reflexió lingüística i l'anàlisi contrastiva associats als usos discursius. La reflexió s'ha d'estendre també a la diversitat lingüística i cultural present a la Comunitat Valenciana, a Espanya, a Europa i al món, en una progressió que faça ampliar la